

Drama op de Nederlandse televisie

Kaalslag dreigt voor drama

François Stienen Hoe de kabinetsplannen voor de publieke omroep precies zullen uitpakken, weet niemand. De budgetten voor culturele programma's, met name dramaproducties, staan het meest onder druk. Prijs kwaliteitsdrama zich uit de markt?

Voor de hoofden drama van NPS, VARA en VPRO bestaat er geen twijfel: de omroepplannen van dit kabinet zullen 'desastreus' gevolgen hebben voor het Nederlandse televisiedrama. In een gezamenlijke brandbrief in *de Volkskrant* van 10 oktober jongstleden voorspellen zij het volgende doemscenario: 'De vrees is dat er een bestelcultuur zal ontstaan met marktaandelen, doelgroepen en marketing. Dan zullen gemakkelijk consumeerbare en goedkope cultuurprogramma's gaan overheersen. Kwaliteitsdrama prijst zich daarmee naar verwachting uit de markt.'

Vooruitlopend op de geplande invoering van de voorstellen in 2008 constateren zij nu al een leegloop. Enkele drama-afdelingen, zoals die van TROS, AVRO en RVU, werden al ontmanteld, budgetten lopen terug en het aantal afleveringen van series wordt ingekort. Met het verdwijnen van de huidige dramastructuur gaat volgens hen eveneens 'een waardevolle kweek-

vijver voor het hele drama- en filmklimaat in Nederland ten onder'.

Een van de inzenders is Joost de Wolf, hoofd drama VPRO en voorzitter van de werkgroep drama van de publieke omroep. Hij benadrukt de noodzaak dat er in de toekomst geld vanuit de overheid voor drama en film beschikbaar blijft: 'Het is van vitaal belang dat de huidige budgetten gehandhaafd blijven. Desnoods door het oormerken van gelden. In het debat van 10 oktober gaf Van der Laan een lichte hint in die richting toen ze zei dat ze eventueel wel bereid is om "kwetsbaar drama" te beschermen.'

De grootste zorg voor De Wolf en de overige leden van de werkgroep is het opengooien van de markt voor externe partijen. Men vreest dat er een vechtcultuur zal ontstaan, waar de goede, duurdere dramaserie de dupe van worden.

Dat de komst van met name Talpa een zekere impuls heeft gegeven aan de dramacultuur, ontkent De Wolf niet. 'Een serie als *Gooische*

vrouwen is zeker prettig om naar te kijken. De regie is plezierig en er speelt een aantal kwaliteitsacteurs in mee.' De eisen die de publieke omroepen aan hoogwaardig auteursdrama stellen, reiken echter verder. De Wolf: 'Bij kwaliteitsdrama wordt meer geïnvesteerd in zaken als het scenario, de art direction en de casting. Zo heeft het scenario meerdere lagen en zijn de personages minder clichématig.'

Wat eist de Mediawet?

De uitzendingen van de omroepverenigingen moeten voldoen aan een aantal kwantitatieve eisen, de zogeheten programmavoorschriften. Volgens artikel 50 van de Mediawet moeten omroepen sinds 1 januari 2001 ten minste 25 procent van hun gezamenlijke zendtijd tussen 16.00 en 24.00 uur aan cultuur besteden, en 12,5 procent aan kunst.

Voor educatie en informatie geldt, ter vergelijking, een minimum van 35 procent van de zendtijd en voor amusement een maximum van 25 procent.

Voor de NPS gelden andere percentages: zij dient minstens veertig procent aan cultuur en twintig procent aan kunst te besteden.

In de wet worden echter geen concrete aanwijzingen gegeven over wat onder cultuur en kunst verstaan dient te worden. In de praktijk rekent men in ieder geval de volgende programma's tot de categorie kunst: kunstinformatie, klassieke muziek, kunstzinnig drama, volksmuziek, jazz, opera, ballet en gewijde muziek. Volgens de sinds 2001 geldende indelingen vallen ook drama (Nederlands en buitenlands), cabaret en satire onder kunst.

Omdat er nauwelijks controle is op het soort programma's en de gehaalde percentages, gaan omroepen hier nogal vrijmoedig mee om. Ze schromen volgens hoofd kunst van de AVRO Wim Weijland (Weijland 2005) niet om uitzendingen als *Ook dat nog*, *K3 in concert*, *de Jostiband in AHOY*, *Nederland Zingt en Bidt* en *De Leugen*

Subgenres van drama

1. Auteursdrama: Serie met doorlopend verhaal van hoge, productionele kwaliteit. Aantal afleveringen en lengte variëren.
2. Formatserie: Episodische serie in een vaste, herkenbare arena, zoals politiebureau, ziekenhuis, rechtbank of advocatenkantoor. Aantal afleveringen en lengte variëren.
3. Comedy: Luchtig feel good drama met veel humor (inclusief sitcom).
4. Feuilleton: Langlopende serie met doorlopend verhaal, minstens dertien afleveringen van circa 25 minuten.
5. Jongerendrama: Drama dat zich in het bijzonder richt op jongeren door tone of voice, onderwerpen en beeldtaal. Aantal afleveringen en lengte variëren.
6. Speelfilm/telescoopfilms: Enkelvoudig drama met een lengte van circa negentig minuten, speciaal gemaakt voor release in bioscopen (een tijd later gevolgd door uitzending op televisie).
7. Telefilm: Enkelvoudig drama met een lengte van circa negentig minuten, in eerste instantie gemaakt voor uitzending op televisie.
8. Single play/korte film: Enkelvoudig drama, lengte maximaal vijftig minuten.

Regeert als kunstprogramma's te programmeren. Volgens Weijland is uiteindelijk zelfs van de honderd uur aan *prime time*-tv die de drie publieke zenders tussen zes en elf 's avonds per week te vullen hebben, minder dan een uur, oftewel één procent, met kunstinformatie gevuld.

Uit verschillende onderzoeken, onder meer van bureau Berenschot, blijkt dat de publieke omroep de beoogde targets voor drama (inclusief

film) al jaren niet haalt. Om die reden zijn in de meerjarenbegroting van de publieke omroep voor 2005 twee extra inspanningsverplichtingen vastgelegd: het aantal uren Nederlands drama op Nederland 1, 2 en 3 zou met circa tachtig uur moeten stijgen ten opzichte van 2004, en de publieke omroep zou een filmbeleid moeten ontwikkelen met daarin een stabilisatie van het meerjarige budget voor filmproducties. Het laatste is gerealiseerd, het eerste niet.

Pleidooi & Oud Geld

Midden jaren negentig beleefden kwalitatief hoogstaande dramaserieën van Nederlandse makelij een heuse piekperiode. Series als *Oud Geld* (AVRO), *Pleidooi* (AVRO) en in mindere mate ook *Bij nader inzien* (VPRO), *Zwarte sneeuw* (NCRV) en *De partizanen* (KRO) werden door de critici goed ontvangen en ook de kijkcijfers waren bemoedigend, soms indrukwekkend. *Pleidooi* trok rond de miljoen kijkers, een ongekend aantal voor een dramaserie van dat kwaliteitsniveau.

In die jaren steeg het aantal uren zendtijd per week voor 'serieus Nederlands drama' aanzienlijk, van 1,6 uur eind jaren tachtig naar 4,1 midden jaren negentig. Volgens Henk van Gelder (Gelder 1997) waren twee gebeurtenissen hiervoor in hoofdzaak verantwoordelijk. Als eerste de aanbeveling, op basis van een groot mediaonderzoek van bureau McKinsey, aan de publieke omroep, om de concurrentie met commerciële zenders vooral aan te gaan met Nederlands drama. Dat genre zou voor de publieke omroep een *unique selling point* zijn. Een tweede ontwikkeling was de oprichting in 1988 van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, vaak afgekort tot Stimuleringsfonds. Een groot deel van het geld van dit fonds gaat naar een kwaliteitsdrama.

Kritische geluiden waren er in die periode echter ook al in overvloed, zo noteerde Van Gelder. De middelen voor kwaliteitsdrama in

Samenwerkingsprojecten film en televisie

Telefilms

Wat: Nederlandse film (circa negentig minuten), gemaakt voor televisie.

Doel: het initiatief voor de telefilms werd in 1997 genomen toen het er slecht voor stond met de Nederlandse film.

Participanten: telefilms komen tot stand in coproductie van onafhankelijke filmproducenten en de publieke omroep, met financiële ondersteuning van het CoBO-fonds, het Stimuleringsfonds en het ministerie van OCW. De coördinatie ligt bij het CoBO-fonds.

Aantal: sinds 1998 zijn er 45 telefilms geproduceerd en uitgezonden.

One Night Stand

Wat: eigentijdse televisiefilm van circa veertig minuten.

Doel: nieuwe regisseurs een kans geven om ervaring op te doen.

Participanten: een samenwerkingsverband tussen het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, het Nederlands Fonds voor de Film (NFvdf) en het CoBO-fonds enerzijds en VARA, VPRO en NPS anderzijds. One Night Stand is een vervolg op eerdere debutantenprojecten van verschillende omroepen.

Aantal: in 2004 werden er voor het eerst negen gerealiseerd. Negen single plays voor One Night Stand II worden momenteel geproduceerd. Het ligt in de bedoeling deze reeks minimaal drie keer te realiseren.

Kort!

Wat: korte fictiefilm, met een maximale lengte van tien minuten.

Doel: een mix van jonge en gevestigde makers de kans geven om serieus met

korte fictiefilms aan de slag te gaan.

Participanten: een samenwerkingsproject van de NPS, het Stimuleringsfonds, het NFvdf en het CoBO-fonds.

Aantal: sinds 2001 zo'n tien per jaar.

Toekomst: het project wordt in 2006 in ieder geval voortgezet.

Bijzonderheden: de films krijgen zoveel mogelijk een bioscooprelease en worden daarnaast vertoond via internet en NPS-televisie.

Telescoopfilm

Wat: een Nederlandstalige speelfilm voor een breed publiek.

Doel: stimulering van de Nederlandse speelfilmproductie.

Participanten: samenwerking tussen het NFvdf, de publieke omroep en het CoBO-fonds.

Aantal: sinds 2000 zijn er zo'n tien telescoopfilms gerealiseerd, waaronder Minoes, Nynke, Grimm en Floris.

De Oversteek

Wat: een samenwerkingsproject tussen de VPRO en het NFvdf, met financiële steun van het Stimuleringsfonds en het CoBO-fonds.

Doel: dit project is een vervolg op de eerdere series 'Route 2000' en 'No More Heroes', en biedt jonge filmmakers een kans hun talent te ontwikkelen.

Aantal: per jaar vier films. Dit jaar gerealiseerde films zijn Guernsey (Nanouk Leopold) en Diep (Simone van Dusseldorp). Het zwijgen van André van der Hout en Adri Schrover beleeft haar wereldpremière tijdens het komend International Film Festival Rotterdam, evenals Langer licht van David Lammers, die geselecteerd is voor de Tiger Awards competitie.

Na het topjaar 2001 is de drama-productie met rasse schreden teruggelopen

Nederland waren volgens velen hoe dan ook te beperkt, en een extra 'handicap' vormde 'de voor het Nederlandse omroepbestel typerende versnippering van budgetten, mankracht en expertise'.

Van Gelder eindigde zijn artikel in een gemengde stemming. Er was iets op gang gebracht, maar een gouden tijd was er zeker niet aangebroken. De positieve uitschieters bleven een zeldzaamheid.

De terugval

Volgens een notitie uit 2003 van de werkgroep drama, waarin alle eindredacteuren drama van de publieke omroepen vertegenwoordigd zijn, was de situatie aan het begin van deze eeuw weer uiterst zorgwekkend. Ondanks de in opeenvolgende Meerjarenbegrotingen geuite wens om meer Nederlands drama bij de publieke omroep te realiseren, liep de dramaproductie, na een topjaar in 2001, met rasse schreden terug.

Uit de inventarisatie die gemaakt werd, komt een helder beeld naar voren hoe het er in die jaren voor stond. Nederland 1 (KRO, AVRO, IKON, HUMAN en NCRV) wordt omschreven als het traditionele culturele, levensbeschouwelijke net: 'de ideale omgeving voor hoogwaardig auteursdrama'. Voor dit net blijkt 2001 een absoluut piekjaar te zijn geweest, met drama-series als *De negen dagen van de gier* (NCRV), *Russen* (KRO) en *Wet & Waan* (AVRO). Het totaalbudget bedroeg dat jaar rond de elf miljoen euro, een bedrag dat in 2003 al bijna gehalveerd was. Tot 2003 was op Nederland 1 nog wel een grote mate van diversiteit van auteursdrama, comedy, formatseries, telefilms en speelfilms. In 2004 verschaalde deze dramamix echter ingrijpend: alle nieuwe producties waren formatseries, slechts een enkele serie kon nog als auteursdrama geassocieerd worden, te weten een tot miniserie bewerkte versie van de speelfilm *De tweeling*. De samenvattende conclusie van de werkgroep voor Nederland 1 luidde: 'een

Scene uit *Bij nader inzien* (VPRO)

daling van de dramabudgetten en een verschrapping van diversiteit’.

Nederland 2 (BNN, TROS, AVRO – sinds september 2004 – en NOS RTV) wordt aangeduid als ‘de toegankelijke, familiale zender’. Men concludeert dat de TROS een grootmeester is in het aankopen van Vlaams drama, dat als Nederlandstalig drama wel in de statistieken wordt meegerekend. De totale netbegroting bedroeg in 2002 rond de 4,5 miljoen euro, een bedrag dat in 2003 gedaald was tot nog maar een half miljoen euro. De diversiteit was tussen 2000 en 2003 nog wel groot, maar op Nederland 2 werd nog maar weinig serieus auteursdrama vertoond. De omroepen van dit net besteden wel steeds meer aandacht aan jongerendrama, comedy en formatseries, maar in 2004 was helemaal geen sprake meer van auteursdrama noch van *single plays*, en de bijdrage voor speelfilms en telefilms bleek naar een minimaal niveau gedaald te zijn. De samenvattende conclusie

van de werkgroep voor dit net luidde nuchter: ‘Er is een toename van het dramavolume en de dramamix sluit aan bij de behoefte van het publiek.’

Tot slot Nederland 3 (NPS, VARA, VPRO en RVU), dat door de werkgroep getypeerd wordt als ‘progressief cultureel, verdiepend en grensverleggend’. Traditioneel hebben de omroepen van Nederland 3 grote ambities op het gebied van Nederlands drama, en het is ook het net waar het meeste Nederlands drama wordt en werd uitgezonden. Tussen 2000 en 2003 was het dramavolume redelijk stabiel, met als grootste producent van drama de VARA. NPS en VPRO produceren veel *single plays*, speelfilms en telefilms en besteden hier ook relatief veel budget aan; de VARA is de omroep van de langlopende series. De drie omroepen investeren daarnaast bewust veel in jong talent, met name door initiatieven te ontwikkelen op het gebied van *single plays* en korte films. Het voor drama beschik-

bare budget bleek in 2004 enorm te zijn teruggevallen; voor de periode 2005–2007 gaf men aan meer te zullen gaan samenwerken in het realiseren van auteursdrama. De samen-vattende conclusie van de werkgroep voor het derde net luidde: ‘De dramamix die gerealiseerd werd in de periode 2000–2003 was ideaal en voldeed aan de wensen van de sector, de overheid en het publiek.’

De huidige situatie

Terwijl seizoen 2004/2005 als een dieptepunt op het gebied van dramaproductie wordt aangemerkt, lijkt seizoen 2005/2006 voor een enorme kentering te zorgen. Dit concluderen althans de samenstellers van de site tv-toekomst: ‘Nog nooit zijn er zoveel dramaserieën in productie geweest, zelfs niet in de tijd dat er alleen maar een publieke omroep was.’

Een belangrijke nieuwe speler op dramagebied blijkt Talpa te zijn, dat drama zelfs tot een van de pijlers in de programmering heeft gemaakt. ‘In zijn eentje is de zender verantwoordelijk voor evenveel series als bijna alle andere zenders bij elkaar. Maar ook zonder Talpa was dit jaar een recordjaar geworden. De publieke omroep zet minder in op ontoegankelijk moeilijk drama en kiest nu ook voor langlopend publieksdrama’, aldus tv-toekomst.

‘Talpa
is in
zijn
eentje
verant-
woordel-
ijk voor
evenveel
drama-
series
als alle
andere
zenders
bij
elkaar’

Een inventarisatie levert voor de publieke omroep de volgende nieuwe dramaserieën op: bij de KRO *De Afdeling*, *Keyzer & De Boer Advocaten* (samen met de NCRV) en *'t Schaep met 5 pooten*; bij de VARA *Shouf Shouf Habibi*, een nieuwe jongerenserie, en *Vuurzee*, een nieuwe ‘prestigieuze’ politierserie; bij BNN de jongerenseries *Bitches* en *Sprint!*; *Circus Waltz* en *Stellenbosch* zijn de nieuwe gezamenlijke producties van VPRO, VARA en NPS. Zelfs de Nederlandse Moslim Omroep (NMO) heeft plannen voor een eigen, langlopende dramaserie *Twee families*. Talpa heeft naast *Gooische Vrouwen* de nieuwe politierserie *Van Speijk* en een nieuwe soap, *Betty La Fea*, in de planning.

Eindredactrice drama van de KRO Brigitte Baake erkent dat ze nu nog volop werk heeft. Er zijn nieuwe dramaserieën gepland voor 2006 en 2007 en in 2007 komt de KRO met twee Telefilms. Nieuw is de serie *De afdeling*, die naar verwachting dit najaar start. Het is een combinatie van comedy en drama en heeft iets weg van *The office*. Verder is er een opmerkelijke remake in de maak van de klassieker *'t Schaep met 5 pooten*.

Ondanks de onzekerheid over het wel of niet doorgaan van de kabinetsplannen en de omvang van de bezuinigingen, is Baake zelfs licht optimistisch. ‘Ik denk dat drama altijd blijft bestaan, al zal het misschien wat minder worden dan vroeger. Er zal ook wel eens een jaar een gat vallen, maar dat is niks nieuws.’

Met veel van de kritiek op het huidige bestel is Baake het overigens absoluut niet eens. ‘Ik vind dat we het met drama bij de publieke omroep juist heel goed doen. Er is een mooi, divers pakket, verdeeld over de omroepen. Ik ben bijvoorbeeld erg trots op de *Enneagram*-reeks. Dat hebben met z'n allen toch maar mooi voor elkaar gebokst.’

De KRO heeft op dit moment in ieder geval de populairste dramaserie van de publieke omroep in huis. Zo'n 900.000 mensen kijken volgens Baake wekelijks op maandagavond naar

Keyzer & De Boer, de kersverse advocatenserie, een coproductie met de NCRV. Door het grote succes is een vervolg voor komend seizoen al verzekerd, en een derde seizoen wordt door Baake niet uitgesloten.

Over de toekomstige concurrentie met externe producenten maakt Baake zich niet al te veel zorgen. 'We werken al jaren samen met buitenlandse producenten. Ik verwacht niet dat daar veel verandering in komt. De publieke omroep zal een taak houden als het gaat om de bewaking van kwaliteit, en producenten zullen met omroepen overeenstemming moeten bereiken over uitzendinggaranties.'

Toch erkent ook Baake dat de toekomst na 2008 uiterst onzeker is. Omroepen leven op dit moment in feite van jaar tot jaar. Producties die al ontwikkeld en/of ingepland waren, gaan gewoon door, ideeën voor nieuwe projecten worden echter (tijdelijk) in de ijskast gehouden.

Hoe het zou kunnen

Volgens de nota *Met het oog op morgen* krijgt de publieke omroep vanaf 2008 drie 'typisch publieke' functies: 1. nieuws (inclusief sport); 2. opinie/maatschappelijk debat en 3. cultuur/educatie/overige informatie. De nota gaat ervan uit dat omroep-

'De kabinetsvisie versterkt de tendens tot marginalisering van kunst en cultuur'

verenigingen zich in de toekomst nadrukkelijk dienen te profileren met opiniërende programma's. De budgetten voor de functies 1 en 2 worden daarom in de voorstellen ook strikt vastgelegd. Voor functie 3 neemt het kabinet een meer vrijblijvend standpunt in. 'Omroepen kunnen ook programma's over cultuur en educatie maken', zo vermeldde het persbericht in juni van dit jaar, alsof het niet echt noodzakelijk is, eerder optioneel. Daar bovenop wordt functie 3 opengesteld aan het marktmechanisme. Omroepen zullen voor culturele programma's, waaronder dramaproducties, dus niet alleen onderling moeten gaan concurreren, maar ook met externe producenten. Dit om de opdrachten die uiteindelijk door de Raad van Bestuur worden toegewezen, binnen te halen.

Dit concurrentieprincipe roept de meeste kritische reacties op. Het in opdracht van Kunsten '92 door bureau Berenschot uitgevoerde onderzoek stelt: 'In functie 3 zal het marktmechanisme gaan domineren en dit mechanisme werkt niet gunstig voor kunst en cultuur.' Sterker nog: 'De tendens tot marginalisering van kunst en cultuur is reeds enige tijd geleden ingezet. De kabinetsvisie gaat deze tendens echter niet tegen, maar versterkt die.'

Dorien van de Pas, senior stafmedewerker van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, beaamt dat de situatie uiterst onzeker is. Ze merkt dat veel publieke omroepen nu al op safe spelen, bijna geen nieuwe plannen meer initiëren en teren op de projecten die ze nog in petto hadden. Anticiperend daarop heeft het Stimuleringsfonds recentelijk een dramawedstrijd uitgeschreven om de ontwikkeling van kwaliteitsdrama te stimuleren.

Toch ziet ze lichtpuntjes. 'Er zitten bij omroepen nog veel mensen met een hart voor drama. De eerste reacties van veel omroepmensen op de kabinetsplannen waren erg kritisch. Dat was begrijpelijk. Nu hoor ik toch

François Stienen

is freelance filmjournalist, essayist
en tekstschrijver

ook van steeds meer mensen dat ze weer bezig zijn met het ontwikkelen van nieuwe projecten.'

Ook het feit dat niet alleen de omroepen, maar ook licentiehouders en externe producenten straks aanvragen bij het fonds kunnen gaan indienen, ziet Van de Pas niet per se als een slechte ontwikkeling. 'Het kan heel interessant zijn wanneer creatieve mensen rechtstreeks bij ons kunnen aankloppen. Het Fonds krijgt dan een soort kraamkamerfunctie. We zouden weer meer een stimuleringsfonds kunnen worden, in de eigenlijke zin van het woord, met meer aandacht voor wat er in het veld wel en vooral nog niet gebeurt. Ook voor producenten zou het een verbetering zijn. Nu moet Burny Bos eerst een omroep zoeken voor hij met een plan bij ons kan aankloppen. Al moet hij straks zijn plan natuurlijk nog steeds voorleggen aan de publieke omroep, om te kijken of er ergens een plek voor is.'

De huidige discussie gaat, wat Van de Pas betreft, te veel over de politieke kant van de zaak. Zij zou meer aandacht willen voor het grote belang van drama voor onze cultuur. 'Ik denk dat het ontzettend belangrijk is dat bepaalde zaken via drama verbeeld worden. Kijk naar een serie als *De enclave*. De manier waarop de gebeurtenissen in Bosnië daar belicht worden, maakt op mensen toch een andere indruk dan wanneer ze het op het journaal zien. Doordat het in drama is vertaald, blijft het anders op je netvlies hangen.'

Van de Pas kan zich ook ergeren aan de terugkerende stelling dat drama zo duur is en dat er niemand naar kijkt. 'Ik vind dat de omroepen de hand in eigen boezem kunnen steken, omdat ze in het verleden dramaserie slecht programmeerden en er te weinig publiciteit voor maakten. Er werd ook veel te weinig herhaald. Een mooie, dure serie die succesvol is, kun je gemakkelijk herhalen. Dat zijn dingen die moeten veranderen.'

Maar het belang van kijkcijfers dient volgens Van de Pas gerelativeerd te worden: 'Dat een programma als *Lingo* veel kijkers trekt, is prima, maar je hebt daarnaast ook andere programma's nodig, zoals nieuws- en actualiteitenprogramma's en culturele programma's, waar misschien minder mensen naar kijken. Kijkcijfers zijn zo relatief. Als een speelfilm in de bioscoop 300.000 mensen trekt, vindt men dat veel; als er 400.000 mensen op een avond naar een dramaserie kijken, vindt men dat heel weinig. Dat is raar!'

De oplossing voor het probleem ligt uiteindelijk bij de politici in Den Haag. Van de Pas: 'Eigenlijk vinden ze allemaal Nederlands kwaliteitsdrama belangrijk, het is zelfs een soort speerpunt van het beleid. Maar dat leidt nog niet tot concrete maatregelen. Ons standpunt luidt daarom: verplicht omroepen om een vast deel van het budget aan culturele programma's te besteden. Het kabinet moet dat vastleggen, anders gebeurt het niet.'

Literatuur

- Drenth, B., O. van Munster en J. Gelever (2005) *Cultuureffectrapportage: de kabinetvisie op de publieke omroep getoetst op de gevolgen voor het kunst- en cultuuraanbod in Nederland*. Utrecht: Berenschot.
- Gelder, H. van (1997) 'Huilen met traanstick: de gefnuikte bloei van het Nederlands tv-drama'. In: *NRC Handelsblad*, 14 maart.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2005) *Met het oog op morgen... De publieke omroep na 2008. Kabinetvisie op de toekomst van de publieke omroep*. Den Haag: Ministerie van OCW.
- Weijland, W. (et al.) (2005) 'Uitmarktdebat "Is er nog toekomst voor kunst en cultuur bij de publieke omroep"', *Paradiso*, 28 augustus 2005'. Op: www.kunsten92.nl.
- Werkgroep Drama Publieke Omroep (2004) *Realistische ambities, meerjarenplan drama bij de Publieke Omroep*. Hilversum: Werkgroep Drama Publieke Omroep. www.tvtoekomst.blogspot.com